

Asia: VN/25733/2021-OKM-334

Lausuntopyyntö valtioneuvoston selontekoluonnokseksi - Uutta suuntaa Suomen digitaaliseen kompassiin

Tavoite 1 - Suomi kehittyy demokraattisena ja sivistyneenä yhteiskuntana digitalisoituvassa maailmassa.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

1 kyllä, täysin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

Sekä demokratia että sivistys toteutuvat suureksi osaksi kielellä, ja myös teknologiset sovellukset ja digitaaliset palvelut toimivat kielen varassa. Jotta kaikki kansalaiset pysyvät teknologisessä kehityksessä mukana ja pystyvät käyttämään digitaalisia palveluita, pitää teknologiota ja digitaalustumista edistää yhdessä kielen ja kieliteknologian asiantuntijoiden kanssa.

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

2 kyllä, pääosin

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

1) Digitaalista lukutaitoa ei pidä ajatella vain kielikuvana. Kyse on todella siitä, että kansalaisilla on luku- ja tekstitaitojensa puitteissa mahdollisuus käyttää palveluita ja osallistua yhteiskunnan toimintaan.

Tämä kohta on tulkittavissa niin, vastuu teknologian soveltamisesta asetetaan käyttäjille ja riippuvaiseksi heidän kyvyistään. Näkökulma olisi käännettävä toisinpäin: viranomaisten tulisi kehittää ja ottaa käyttöön sellaisia teknologioita ja tietojärjestelmiä, jotka olisivat helppokäyttöisiä kaikenlaisille toimijoille ja kohderyhmille.

2) Kulttuuriperintöön ja tutkimuksen tietovarantoihin asetetuissa tavoitteissa selonteossa jää luotettavan datan käsite pintapuoliseksi. Se tulisi kuvata siten, että ei jää epäselväksi, kuinka luotettavuus ja datan luonne rajautuvat. Millaiset standardit ja prosessit tukevat datan luotettavuuden tunnistamista? Millaista dataa tällä tarkoitetaan?

Tietoaineistojen merkitykset ja luotettavuus eivät perustu niiden muotoon, keruu-aikaan tai -tapaan, eivätkä toimintamalleihin, jotka ovat ajan kuluessa muodostuneet tiedon kokoamiseen. Tiedon 'datan' merkityksen ja luotettavuuden arvioinnissa on tukeuduttava tiedonhallinnan asiantuntemukseen ja siihen johtavan koulutuksen ja kokemuksen kehittämiseen. Tiedonhallinnan osaamisen tulisi olla merkittävänä osana tutkimus- ja asiantuntijatehtäviin tähtääviä oppimispolkuja.

Digitalisoituvista tietoaineistoista puhuttaessa tulee huomioida syntysähköisten 'born digital' -tietoa-aineistojen lisäksi digitalisoitavat analogiset tietoaineistot, joiden digitaalisesti käytettäväksi saattaminen vaatii suoraa rahoitusta sekä osaamiseen ja sen kehittämiseen perustuvaa resursointia.

Asiakirjallisen ja muutoin kirjallisen kulttuuriperinnön määrän kasvu esidigitaalisten aikakausien edetessä on aiheuttanut hankaluuksia muutoin hyvin etenevään digitalisoitumiseen. Digitalisoitavan analogisen aineiston määrä on suuri ja vaatii suuria panostuksia. Se kuitenkin maksaa itsensä takaisin, kun säilytystarpeen pienentyessä tilakustannuksista säästetään. Kun analogisia tietoaineistoja digitalisoidaan, on mahdollista kehittää myös uusia sähköisiä työvälineitä ja uudenlaista osaamista.

Aihetta käsiteltäessä tulee tunnistaa myös kulttuuriperinnön moninaisuus, mikä on tutkimuksen eri alojen yhdenvertaisuuden ja demokratian kannalta elintärkeää. Uuden ja kehittyvän kulttuuriperinnön tunnistamisen ja dokumentoimisen keinoja tulisi kehittää siten, että keruutyö olisi laaja-alaisempaa, entistään enemmän osallisuutta edistävää ja siitä syntyvät tietoaineistot täydentäisivät kulttuurista ajankuvaa.

Tietovarantojen ja niiden varaan rakentuvan jäsenneilyn tutkimustiedon avoimuus ja ei-paikkasidonnainen saavutettavuus on yhdenvertaisen tiedonvälityksen kannalta erityisen tärkeää. Tätä edistävän työn järjestäminen täytyisi tehdä tekijöilleen kannustavaksi niin tutkimustyötä tekeville, sitä tukeville kuin välittävillekin toimijoille.

Samalla kansallisista ja sellaisiksi rinnastettavista tietovarannoista tulee huolehtia siten, etteivät niiden hallintaan liittyvät seikat aiheuta uhkia esimerkiksi yksilönsuojalle, tietoturvalle, tiedon luotettavuudelle, tietotyöpohjaiselle tuottavuudelle tai huoltovarmuudelle.

3) Avaintulokseen liittyy vahvasti kielen rooli yhteiskuntaa ja osallisuutta rakentavana tekijänä. Viran-omaisten tietojärjestelmien tulisi olla helppokäyttöisiä ja huomioida erilaisia käyttäjäryhmiä, myös esimerkiksi selkokieltä tarvitsevia ihmisiä. Kehittämistyössä tulisi hyödyntää paitsi palvelumuotoilijoiden myös kielen, kieliteknologian ja kielenhuollon asiantuntijoiden osaamista, sillä teknologioiden käyttäminen on yleensä kielen varassa. Kehittämistyö olisi siis tehtävä riittävän moniammatillisessa yhteis-työssä sekä eri käyttäjäryhmillä testaten. (Ks. esim. Mistä on selkeät ja helppokäyttöiset digipalvelut tehty? - Kotus; Verkkopalvelujen saavutettavuus on tiedon ja toiminnan ymmärrettävyyttä: <https://kotus.fi/kolumni/mista-on-selkeat-ja-helppokayttoiset-digipalvelut-tehty/>)

Kotus muistuttaa myös Selkokeskuksen digiteeseistä (Kehitysvammaliitto | Selkokieltä digiloikkaan!: <https://www.kehitysvammaliitto.fi/selkokielta-digiloikkaan/>), joissa kerrotaan periaatteet siitä, milloin sovelluksissa ja palveluissa on käytettävä hyvää yleiskieltäkin selkeämpää kieltä eli selkokieltä.

Tavoite 2 - Yhteiskunnan toimijoiden kyky omaksua ja soveltaa uusia ja kehittyviä teknologioita kestävästi ja tuottavasti on vahva.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

Teknisessä kehityksessä ei kannata jäädä jälkeen, mutta toisaalta on hyvä myös nähdä, että jatkuva uudistaminen ei voi olla itseisarvo. Sekä hallinnon että kansalaisen näkökulmasta myös tietty pysyvyys ja jatkuvuus ovat eduksi. Sekä hallinnon työntekijöille että sen asiakkaille jatkuva uudistaminen lisää mm. kognitiivista kuormitusta.

Kotus huomauttaa, että digitalisaatio voi olla myös tuottavuuden ja kestävyys esteenä. Digitalisoituminen on yksi taustatekijä julkishallinnon tekstualisoitumisessa, johon on kiinnitetty huomiota myös esimerkiksi Hyvän työn ohjelmassa (Hyvän työn ohjelma 2024-2027 - Sosiaali- ja terveysministeriö: <https://stm.fi/sotehenkilosto/ohjelma>). Lisätoimia tarvitaan, jotta julkishallinnon voimavarat eivät kulu turhaan tekstityöhön ja toiminta on ihmislähtöistä ja eettisesti kestävä.

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

2 kyllä, pääosin

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

2) ja 3) Esimerkiksi julkishallinnossa työn tärkein väline on kieli ja tärkein tavoite ja tulos yleensä teksti. Myös teknologiat liittyvät varsin usein teksteihin ja niiden elinkaaren hallintaan. Teknologioilla on kuitenkin kieleen ja teksteihin monenlaisia, huonosti tunnistettuja vaikutuksia: kun niillä hallitaan pitkälti tietoa ja tiedontuotantoa, niillä hallitaan käytännössä tekstejä ja tekstityötä ja samalla usein myös lisätään tekstityötä ja vaikutetaan tekstien sisältöihin ja muotoon sekä kieleen.

Teknologian vaikutusten arvioinnissa olisi entistä vahvemmin otettava huomioon teknologioiden vaikutus työnteon prosesseihin ja siihen substanssiin, jota teknologialla hallitaan ja hoidetaan. Vaikutusarvioinnissa olisikin siten systemaattisesti ja tutkimusperustaisesti otettava huomioon digitalisaation ja teknologioiden sekä kielen ja tekstien suhde: Miten selkeitä tekniset sovellukset ovat käyttäjälleen – olipa tämä hallinnon työntekijä tai asiakas? Miten käyttäjää ohjataan? Millaisia tekstikatkelmia ja tekstejä järjestelmiin syötetään, miksi ja kuka niitä lukee? Millaisia tekstikokonaisuuksia järjestelmiin syötettävistä merkinnöistä syntyy? Miten teknologiat rajoittavat tai mahdollistavat erilaisten kielenaineisten merkitsemisen, vaikkapa nimien taivuttamisen?

Myös lainsäädännön yhteydessä on syytä tunnistaa, milloin laki johtaa teknisten järjestelmien kehittämiseen ja siitä seuraavaan lisääntyneeseen tekstityöhön; tämä on ns. tahattoman kielipolitiikan tunnistamista. Teknisten järjestelmien toimivuus, vaikutus muuhun työhön ja niiden aiheuttama hallinnollinen taakka tulisi tarkkaan selvittää viimeistään järjestelmien hankinta- ja kehittämisvaiheessa. Hankintasääntöihin olisi kirjattava vaatimus siitä, että teknologioilla edistetään hallintolain 9. pykälän edellyttämää hyvän kielenkäytön vaatimusta. Myös nykytilanne olisi syytä selvittää: kuinka paljon resursseja (esim. jatkuvia tukiresursseja) käyttäjilleen hankala tai toimimaton teknologia nykyisellään julkishallinnossa vie?

Vaikeaselkoinen kieli nousee yleensä yhä ongelmallista kärkeen, kun hallinnon toimivuutta selvitetään. Toiminta selkeän kielen edistämiseksi on usein siis riittämätöntä. Digipalvelut ja esimerkiksi tekoälyn hyödyntäminen kasvattavat kielen roolia entisestään. Kotimaisten kielten keskuksen hyvän virkakielen E-oppivan kurssien laajempi hyödyntäminen julkishallinnossa parantaisi viranomaisien valmiutta tuottaa hyvää kieltä myös digipalveluissa.

Tavoite 3 - Suomi on edelläkävijä digiosaamisessa ja teknologia-alan kehityksessä.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

Kieli ja digitalisaatio kietoutuvat yhteen. Suomi voi edelläkävijänä näyttää, miten ymmärrys kielen läpileikkaavasta roolista esimerkiksi julkishallinnossa lisää ihmislähtöisyyttä sekä parantaa myös tuottavuutta. Suomessa on säädetty viranomaisen kielenkäytöstä (hyvä virkakieli, hallintolaki 9. §) laajasti. Hyvä kielenkäyttö on erityisen tärkeää digitaalisissa palveluissa, joissa mahdollisuus inhimilliseen kontaktiin on vähäinen tai olematon.

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

2 kyllä, pääosin

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

Avaintuloksissa ei esitetä mittaristoa tai seurantaa, joilla esimerkiksi voidaan arvioida, miten digitalisaatioon liittyvät osaamistarpeet (sekä viranomaisten että kansalaisten) on huomioitu.

Tavoite 1 - Datan saatavuus ja laatu sekä datanhallinnan infrastruktuuri tukevat yritysten arvonluontia ja ratkaisujen skaalautuvuutta.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

-

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

-

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

-

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

-

Tavoite 2 - Tietoliikenneyhteydet ovat kattavat, turvalliset ja kestävät.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

-

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

-

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

-

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

-

Tavoite 3 - Palvelin- ja laskentainfrastruktuurit ovat energiatehokkaita ja vastaavat julkisten palveluiden, yritysten ja tutkimuksen tarpeita.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

-

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

-

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

-

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

-

Tavoite 1 - Digitalisaatio ja dataperustainen arvonluonti etenee yrityksissä.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

-

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

-

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

-

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

-

Tavoite 2 - Yritysten tuottavuus ja kilpailukyky paranee uusien teknologioiden onnistuneen käyttöönoton myötä.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

-

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

-

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

-

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

-

Tavoite 1 - Digitaaliset julkiset palvelut toimivat yhteentoimivina palvelukokonaisuuksina mahdollistaen sujuvan asioinnin ja korkean tuottavuuden.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

Tekninen toteutus ja käytettävä kieli kietoutuvat yhteen. Kun halutaan lisätä sähköisten asiointipalvelujen käyttöä ja saada sen myötä säästöjä, tehokkainta on panostaa helppokäyttöisiin, ymmärrettäviin ja kielellisesti saavutettaviin palveluihin. Kotus haluaa muistuttaa, että tekstityössä käytettäviä teknisiä alustoja tulee kehittää moniammatillisessa yhteistyössä, jossa kielen ammattilaiset ovat mukana.

Kieli tulee huomioida myös silloin, kun hankitaan uusia järjestelmiä. Kun tekniset ratkaisut ja järjestelmän kieli kokonaisuudessaan (mm. tekstit, ohjeet, linkkitekstit ja muut kielelliset elementit) tukevat kirjoittajaa, lopputuloksena on selkeämpiä ja ymmärrettävämpiä tekstejä. Järjestelmien sujuvuus säästää myös työaika.

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

2 kyllä, pääosin

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

Selonteossa on jossain määrin tunnistettu kielen rooli julkisten palveluiden kehittämisessä, mikä on hyvä. Tarkentamista vaatisi vielä se, miten kielen huomioon ottaminen käytännössä tapahtuu: se vaatii kielen asiantuntijoiden ammatillisen osaamisen hyödyntämistä eli käytännössä heidän rekrytoimistaan.

Kielen ja tekstien rooli hallinnon sisäisissä prosesseissa vaatisi samanlaista huomiota, samoin kuin ymmärrys kielen, tekstien ja teknologioiden tiiviistä yhteen kietoutumisesta. Ilman tällaista ymmärrystä on se riski, että teknologia ja digitalisaatio vaikeuttavat julkishallinnon työntekijöitä tekemästä substanssitöitään parhaalla mahdollisella tavalla. Olisi tarkkaan seurattava ja arvioitava teknologian ja digitalisaation aiheuttama kuormitus, niiden vaikutus työprosesseihin, substanssitöiden hoitamiseen, kieleen ja tekstityöhön (ks. esim. Kelan hylkäävät sairauspäiväraha- ja työkyvyttömyyseläkepäätökset: Millaiset ovat ymmärrettävien päätösten laatimisen edellytykset? <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/bce31222-d01e-4183-b941-39f5cc6296c8/content>)

Tavoite 2 - Julkinen hallinto hallitsee yhteiskunnan keskeisten toimintojen datan, teknologian ja infrastruktuurit turvallisesti, luotettavasti ja kustannustehokkaasti varmistaen yhteiskunnan toimivuuden kaikissa tilanteissa.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalisen kompassin?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

Turvallisuuden kannalta tietojärjestelmien hankintaprosessit ovat tärkeässä asemassa. Tietojärjestelmien kielellinen käytettävyys viranomaiskäytössä, asiakasviestinnässä ja asioinnissa on digitaalisten palveluiden toimivuuden ja turvallisen käytön edellytys. Julkishallinnossa tätä voi edistää esimerkiksi hankintasääntökirjauksilla, joissa tulisi olla vaatimus asiallisesta, selkeästä ja ymmärrettävästä kielestä. Tällöin kielen rooli tietojärjestelmän elinkaareissa voidaan ottaa paremmin huomioon eikä resursseja kulu esimerkiksi järjestelmälähtöiseen monikieliseen toimintaan (esimerkiksi jos järjestelmän kieli on englanti ja palvelukieli suomi ja ruotsi).

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

2 kyllä, pääosin

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

Teknologian asiantuntijoiden rooli on usein korostunut suhteessa substanssien ja esimerkiksi kielen asiantunti-joihin. Kuitenkin esimerkiksi data on usein verbaalista ja tekstejä. Esimerkiksi virastoissa infrastruktuurit ovat käytännössä kirjoittamisen infrastruktuureja, sillä ne rakentuvat kielen ja tekstien avulla. Tietojärjestelmien kielellinen käytettävyys niin viranomaiskäytössä kuin asiakasviestinnässä ja asioinnissa on digitaalisten palveluiden turvallisen käytön ja toimivuuden edellytys.

Tavoite 3 - Julkinen hallinto toimii tuottavasti tekoälyä sekä uusia digiteknologioita hyödyntäen.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

Tekoälyä täytyy hyödyntää eettisesti ja ihmislähtöisesti, mikä edistää myös tuottavuutta. Eettisyyteen kuuluu digipalvelujen käytettävyys, johon taas elimellisesti kuuluu palveluista kertova ja niissä käytettävä kieli. Tämän kielen tulee olla hallintolain 9. §:n mukaista asiallista, selkeää ja ymmärrettävää. Ihmislähtöisyydessä katse on suunnattava kieleen, jotta ihmiset erilaisine kielellisine tarpeineen pystyvät käyttämään viranomaispalveluita sekä osallistumaan yhteiskunnan toimintaan.

Sekä tekoälyn että digitalisaation lisäämisen taustalla on ajatus hallinnon tehostamisesta. Tehokas – ja usein ongelmattomin – tapa lisätä tuottavuutta on panostaa viranomaisten asialliseen, selkeään ja ymmärrettävään kielenkäyttöön molemmilla kotimaisilla kielillä. Tietoa ja palveluja tulee tarvittaessa tarjota myös selkokielellä.

Monet tutkimukset ja selvitykset ovat osoittaneet, että esimerkiksi tekstien ja verkkosivujen kehittämishankkeet sekä kielen asiantuntijoiden rekrytoinnit ovat nopeasti maksaneet itsensä takaisin ja tuoneet organisaatiolle säästöjä, koska prosessit ovat tehostuneet ja neuvontatarve vähentynyt (ks. esim. <https://kotus.fi/vir-kakieli/hyvan-virkakielen-hyodyt/>).

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

2 kyllä, pääosin

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

Avaintulokset eivät ota kantaa tekoälyn moniin jo tunnistettuihin ongelmiin. Näitä ovat esimerkiksi vastuukysymykset, tekoälyn epäluotettavuus sekä misinformaation välittämisen vaara. Tällaisissa tilanteissa vaara on esimerkiksi, että viranomaisen säilyttää asiakkailleen vastuuta oikeasta tulkinnasta tai siitä, että asiakas edes huomaa olevansa tekemisissä tekoälyllä tuotetun palvelun kanssa.

Digitaalisissa palveluissa selkeä kieli on hyvin toimivien palveluiden keskeinen tekijä. Kielen laatu on kuitenkin monitahoinen asia. Se ei tarkoita esimerkiksi pelkästään sitä, että viesti on huolellisesti muotoiltu ja se noudattaa oikeinkirjoitusohjeita, vaan sen on oltava myös tilanteeseen sopiva ja vastattava asiakkaan tiedon tarpeeseen.

Julkishallinnon kielenhuoltajien kokemusten mukaan generatiivinen tekoäly ei ole hyvä tulkitsemaan säädöstekstiä tai soveltamaan lakeja. Lopulliseen tekstiin voi jäädä virheitä, jos sitä ei ole tarkistanut sisällön ja kielen asiantuntija. Teksti voi näyttää loogiselta ja luottamusta herättävältä, vaikka se sisältäisi asiavirheitä. (Ks. Tolonen ja Karppinen 2026, Kielikello: <https://kielikello.fi/tekoaly-tekstityon-tukena/>) Ilmiselvien asiavirheiden lisäksi kyse voi olla myös hienovaraisempien kielen merkitysten muuttumisesta, esimerkiksi velvoittavuuden asteen muutoksista.

Poikkihallinnollinen johtaminen ja yhteistyö

Ovatko siinä esitetyt digitalisaation johtamisen ja yhteistyön periaatteet perusteltuja osia osana Suomen digitaalista kompassia?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

Kun pyritään poikkihallinnollisuuteen, kieli ja kielitietoisuus ovat tärkeässä roolissa. Jotta yhteistyö eri alojen välillä onnistuu, eri tahojen on ymmärrettävä toisiaan. Mitä selkeämpää ja ymmärrettävämpää tiedonvaihto on, sitä tehokkaampaa on yhteistoiminta.

Poikkihallinnolliseen toimintaan tarvitaan sekä kielitietoisuutta että kielitietoa, jotta yhteisen ymmärtämisen kompastuskivet tunnistetaan.

Digikompassin tavoitteiden ja avaintulosten kokonaisuus

Puuttuuko digikompassin tavoitteista ja avaintuloksista yleisesti jotain olennaista? Tulisiko jokin osa alue priorisoida tai poispriorisoida?

Vaikka selonteossa puhutaan (digitaalisesta) lukutaidosta ja mainitaan kieli, kielen läpileikkaava rooli digipalveluiden kehittämisessä jää vähälle huomiolle. Kotimaisten kielten keskus toivoo toimia kielen selkeyden parantamiseksi digipalveluissa niin käyttäjätasolla (digipalvelussa näkyvä kieli) kuin laajemmin rakenteellisesti. Tähän digikompassi voisi luontevasti ohjata ja avata keskustelua esimerkiksi tarvittavista säätelymekanismeista.

Tuloksellisuuden seuranta ja vaikuttavuuden arviointi

Mitä mittareita tunnistatte tavoitteiden ja avaintulosten etenemisen mittaamiseen?

Julkishallinnossa digitaalisten palveluiden suunnittelu ja kehittäminen tulisi tehdä yhteistyössä kielen ja viestinnän asiantuntijoidensa kanssa. Tämä on mainittu digitaalisten asiointipalveluiden laatukriteereissä, jotka on laadittu valtiovarainministeriön johdolla (2018).

Miten digikompassin vaikuttavuutta tulisi Suomen tasolla mitata?

-

Toimintaympäristön kuvaus

Geopoliittinen ja taloudellinen toimintaympäristö

-

Turvallisuus ja resilienssi

-

Kriittiset teknologiat ja innovaatiot

-

Hyvinvointi ja yhteiskunnalliset muutokset

-

Digitalisaation ja datatalouden sääntely

-

Yhteistyö ja yhteentoimivuus

-

Uudet teemat

Tekoäly

-

Turvallisuus

-

Hyvinvointi

-

Yhteistyö ja yhteentoimivuus

-

Digikompassin kokonaisuus

Miten arvioisit digikompassia kokonaisuutena?

-

Muut kommentit

Mikäli kommentti ei sovellu lomakkeen muihin asiakohtiin, voit jättää sen tähän.

Yleisenä huomiona voi todeta, että digikompassi ei ole suunnitelman nimenä suositeltava. Se on samalla tavalla metaforinen kuin tiekartta. Tällaiset nimitykset avautuvat monelle vaikeasti, hankaloittavat hallinnon toiminnan ja rakenteiden ymmärtämistä ja heikentävät siten osaltaan osallisuuden mahdollisuuksia. Samasta syystä hankala on selonteossa runsaasti viljelty ekosysteemi, joka ei avaudu taustateoriaa tuntemattomalle ihmiselle (ks. esim. Liika abstraktius ja näennäinen konkreettisuus hämmentävät - Kotus; Tiekartta: <https://kotus.fi/kolumni/liika-abstraktius-ja-naennainen-konkreettisuus-hammentavat/>)

Myös digitoimisto työryhmän nimenä antaa toiminnasta harhaanjohtavan kuvan. Selonteon kieliasuun, vieraannuttavan jargonin ja lyhenteiden käyttöön olisi kokonaisuudessaan kiinnitettävä huomiota.

Nissilä Leena
Kotimaisten kielten keskus

Uotila Eliisa
Opetushallitus - Kotimaisten kielten keskus